

KULTURA

NEW YORK, 11. RUJNA 2002. – GODINU DANA POSLIJE: Sjećanja u znaku kazališta, filma, glazbe i slike

SEDAM DANA U RUJNU: AMERIČKI UMJETNICI O 9/11

Cijeli je New York obilježavao obljetnicu tragičnih događaja, od kazališnih pozornica do kino dvorana, izložbi fotografija, koncertnih podjela te radija i televizije / Američka tragedija kroz pogled 11 redatelja / Priča o vatrogascima prelazi iz kazališta na film

Branka Sömen

Jedna od najstarijih izreka u svijetu zabave i umjetnosti »The Show Must Go On« upravo je posljednju godinu dana na pozornicama Broadwaya naišla na svoju punu primjenu. Jer »show« ne samo što je »mora« ići dalje bez obzira na okolnost, tugu i dramatičnost događaja od 11. rujna, nego je to činio vrlo uspješno. Stanovnici New Yorka i brojni gosti, turisti povratnici u ovaj grad, sve više su se uvjeravali da su im odlasci u kino ili kazalište najbolji bijeg od stresova i svakodnevnih briga. Uranjanje u mnogostrukim raznolikim kulturnim ponude u New Yorku pokazalo se najboljom obranom.

Nakon 11. rujna prošle godine svjetla Broadwaya bila su ugašena samo dva dana, a onda su tijedan dana poslije četiri kazališta krenula sa svojim redovitim predstavama, te se njihov broj tijekom proljeća još povećavao. Ovoga ljeta dostigao je i stare rekorde posjećenosti i zanimanja.

Besplatna predstava na Broadwayu

Tako je i na samu obljetnicu kada pozornicama Broadwaya prevladavaju predstave sadržajno vezane upravo za 11. rujna. To su već mnogohvaljena »The Guys« Anne Nelson, a govor o kapetanu vatrogasnog brigade koji je 11. rujna izgubio mnoge od svojih dečki te o uredniku koji mu pomaze napisati posljednje pozdrave prijateljima. Na samu obljetnicu nesreće u srijedu na večer u Beaumont teatru u sklopu Lincolnova centra predstava se vala besplatno.

Tu je i »Barriers«, predstava Rehana Mirze koja prikazuje događaje od 11. rujna očima Amerikanika azijskog porijekla, zatim »Walking The American Dream«, koju je napisala i izvodi Sarah Jones, a u kojoj opisuje neke od žrtava. »Brave New World« zamišljen je kao četverostruki teatarski maraton u kojem će biti izvedeni dijelovi iz više od 50 predstava i mjuzikla, a u čast uspomena na žrtve napada na World Trade Centar u New Yorku i Pentagon u Washingtonu.

Tako će u spomenutom programu biti uključeni dijelovi predstava »Adopt a Sailor« s Bebe Neuwirth i Neilom Patrickom Harrisom. Zatim »The Crazy Girl« s Jill Clayburgh i Lily Rabe, »Land of the Dead« s Kristin Davis i Paulom Ruddom ... i mnogi drugi. Kao središnja kazališna dijelova obilježavanja godišnjice tragičnih događaja te predstave bile su zakazane za utorku i srijedu.

Sedam dana u rujnu na Manhattanu

U Američkom filmskom muzeju cijelodnevno su emitirani dokumentarni filmovi snimljeni na sam dan i poslije, a vezani za dramatična zbiljavanja u New Yorku. No i u ostalim kino dvoranama prikazivani su prigodni dokumentarni filmovi snimljeni o tragičnim događajima.

Uzbudljivi 11. rujna, ali u Tel Avivu: Prizor iz filma Amosa Gitaia

IZLOŽBE – U Muzeju grada Zagreba otvorena izložba novinskih naslovnika »Headlines of History«

TRAGEDIJA KOJA NAS POVEZUJE

ZAGREB, 11. rujna – Slike nezapamćene ljudske tragedije koja se dogodila 11. rujna prošle godine nakon terorističkih napada na Ameriku obiše su naslovnice svjetskih novina od New Yorka do Kalifornije, od Argentine do Zambije. Dio te »priče«, koju su tkali novinari, očevdici događaja, urednici i fotografici, ozivila je izložba plakata naslovnika svjetskih novina od 11. rujna do dan poslije, 12. rujna 2001. godine, pod nazivom »Headlines of History«. Izložba, koja je otvorena u utorak na večer u Muzeju grada Zagreba, može se pogledati do 18. rujna.

»Headlines of History« predstavlja plakate s naslovnicama 52 novina iz čitavoga svijeta, među kojima su i The New York Times, Il Gazzettino, Herald Tribune, The Daily Telegraph, Le Monde, Vjesnik te još nekoliko hrvatskih novina. Jedan od izložaka je i knjiga o newyorškim vatrogascima, kojih je nekoliko stotina stradao nesebično pomazući u spašavanju žrtava u New Yorku, Washingtonu D. C. i Pensylvaniji. Plakati naslovnika izloženi su na dva tornja koji posjećuju na nadapnute neboderne »blizance« newyorškog WTC-a. Izložene naslovnice pribavljene su od Sandra-Viktorija Antić

Muzeja grada Arlingtona u Saveznoj državi Virginiji, odnosno jednoga od njegovih najpopularnijih dijelova – Newsuemusa, muzeja vijesti. »Slike i vesti s naslovnicama podsećaju nas na taj tužan događaj kroz emocije i misli proživljene toga dana.

Upravo ovakve tragedije povezuju nas u činu kolektivnog dobra, a izložba plakata naslovnika svjetskih novina od 11. rujna do dan poslije, 12. rujna 2001. godine, pod nazivom »Headlines of History«. Izložba, koja je otvorena u utorak na večer u Muzeju grada Zagreba, može se pogledati do 18. rujna.

»Headlines of History« predstavlja plakate s naslovnicama 52 novina iz čitavoga svijeta, među kojima su i The New York Times, Il Gazzettino, Herald Tribune, The Daily Telegraph, Le Monde, Vjesnik te još nekoliko hrvatskih novina. Jedan od izložaka je i knjiga o newyorškim vatrogascima, kojih je nekoliko stotina stradao nesebično pomazući u spašavanju žrtava u New Yorku, Washingtonu D. C. i Pensylvaniji. Plakati naslovnika izloženi su na dva tornja koji posjećuju na nadapnute neboderne »blizance« newyorškog WTC-a. Izložene naslovnice pribavljene su od Sandra-Viktorija Antić

dio koncepta u dosluhu s povodom i mjestom održavanja izložbe. D. M.

Tjedan kajkavske kulture

ZAGREB, 11. rujna – Tjedan kajkavske kulture i Svečanosti kajkavskih popevki održat će se u Krapini od 15. do 21. rujna, pod pokroviteljstvom hrvatskog predsjednika i Ministarstva kulture, najavljeno je na konferenciji za novinare. Na Svečanosti kajkavskih popevki, 20. i 21. rujna, nastupiće pedesetak najpoznatijih hrvatskih pjevača, a dan prije održat će se prvi koncert dječjih svečanosti »Kaj u riječi, pjesmi, slici i plesu« – Krapina 2002, na kojemu će nastupiti dječaci iz 20 škola s kajkavskoga govornog područja, rečao je direktor Tjedna kajkavske kulture Viktor Crnek.

Tjedan kajkavske kulture bogato je pripremljen – nastupiće brojna kulturno-um-

jetnička društva, folklorne skupine, bit će priređeni recitali, koncerti, zabavno-glazbena i sportska događanja, izložbe. Održat će se i okrugli stol o kajkavskome kulturnom stvaralaštvo, na kojem će akademici i stručnjaci predložiti da se kajkavski uvede kao izborni predmet u osnovne škole. Grad Krapina i Društvo za kajkavsko kulturno stvaralaštvo ove godine po 37. put organiziraju te manifestacije na kojima se predstavlja bogata kulturno-povijesna baština Krapine, rečao je gradonačelnik tog grada Alojz Magdalinski. Istaknuo je da ove godine prvi put sudjeluju i predstavnici svih hrvatskih županija kajkavskog govornog izričaja i da bi želio da to bude tradicija. (Hina)

»Otvoreni atelier« za talente

VARAŽDIN, 11. rujna – U povodu dana Varaždina

ske županije otvorena je Škola za umjetnike u Galeriji Kovačić-Macolić pod nazivom »Otvoreni atelier«. U istom galerijskom prostoru u varaždinskoj Gajevoj ulici otvorena je izložba radova vlasnika i voditelja Galerije poznatih umjetnika Gordane Kovačić i Slave na Macolić te takoder poznatog likovnog umjetnika Fadila Vejzovića, koji je ujedno i jedan od predavača u spomenutoj Školi.

U gradu brojnih slikarskih talenata koji do sada nisu imali prilike tijekom redovnog školskog programu steći teoretska znanja iz slikarstva, te upoznati slikarske tehnike Škola za umjetnike je više nego dobrodošla. Uz već spomenute predavače – umjetnike Gordana Kovačić, Slave na Macolić te Fadila Vejzovića, kao predavač najavljen

je likovni kritičar Marijan Špoljar te još neki profesori. Program traje osam semestara – svaki u trajanju od tri mjeseca. Polaznike očekuje otvoreni sustav rada, što znači da polaznici u dogovoru s profesorima biraju vrijeme nastave, a to pogoduje srednjoškolcima, studentima i zaposlenim osobama. Gordana Kovačić i Slaven Macolić, kao idejni začetnici Otvorenog ateliera, ne kriju ambiciju da Atelier preraste u pravu visokoškolsku ustanovu u Varaždinu. K.G.

DUBROVNIK, 11. rujna – Glazbeno-poetskim programom u Salonom od zrcala Narodne knjižnice Dubrovnika skladatelj i pjesnički rad, Ljubomir Brangjolica predstavio je svoju knjigu pjesama »Ljubav i riječi oko nje«. D. M.

Večer Ljubomira Brangjolice

DUBROVNIK, 11. rujna – Glazbeno-poetskim programom u Salonom od zrcala Narodne knjižnice Dubrovnika skladatelj i pjesnički rad, Ljubomir Brangjolica predstavio je svoju knjigu pjesama »Ljubav i riječi oko nje«. D. M.

FILM KOJI JE UZBUĐIO AMERIKU

Nakon što je na televizijskim ekranima video stravičan horror od 11. rujna, televizijski producent Alain Brigands došao je na zamisao da pozove 11. redatelja iz cijelog svijeta koji će dati svoju sliku toga događaja. Tako je nastao film »11.09.01. September 11«, koji je nakon prikazivanja na festivalu u Veneciji izazvao brojne komentare. Najviše reakcija izazvali su filmovi koji su »antiamerički«, kako ih je nazvao domaći pisac. No, Alain Brigands uveren je da svaki umjetnik, redatelj, ima pravo na svoje vidjenje događaja.

Najprije je smatrao film Kena Loacha, britanskog redatelja, u kojem čileanski izbjeglice u Londonu Vladimir Vega piše obiteljima žrtava od 11. rujna podsjećajući ih da je istog dana 11. rujna 1973. u organizaciji SAD pala čileanska vlada, ubijen Salvador Allende i postavljen Pinochet. On pismo završava riječima: »Mi ćemo vas se sjećati. Nadam se da ćete se i vi sjetiti nas.«

Egiptski redatelj Youssef Chahine, po mišljenju američkih novinara, također je kontroverzan u svojoj epizodi u kojoj prikazuje razgovor s duhom američkog marinca ubijenoga u terorističkom ataku u Bejrutu 1983. godine koji posjećuje palestinsku obitelj u dijelu okupiranog od Izraela. Različitu stranu sukoba daje izraelski redatelj Amos Gitai. On govori o novinaru nacionalne televizije koja uporno želi poslati u živo svoj izvještaj o automobilu bombi koji je ekplodirao u Tel Avivu 11. rujna 2001. godine, ali ju odbijaju, riječima: »Nešto se jako ozbiljno dogodilo u New Yorku.« Br. S.

Vatrogasci i na filmu

Drama »The Guys« izvedena je kao prva kazališna predstava o događajima od 11. rujna 2001. u New Yorku. Prica govori o kapetanu, vodiču vatrogasaca i bivšoj novinarici koji zajedničkim naporima pokušavaju pronaći riječi kako bi objavili smrti i oprostili se od poginulih vatrogasaca. Autorica Anne Nelson i sama novinarka pokušala je, kako sama kaže, ispriječiti jednostavnu bajku iz života običnih ljudi koje je zadesila velika tragedija. Ta predstava već devet mjeseci puni dvoranu Flea Teatra u newyorškoj TriBeCi, a već su gostovali u Los Angelesu, Dublinu i Edinburghu. Tekst drame izasao je kao knjiga, a scenarij za film napisan u devet dana omogućio je da film »The Guys« doživi svrštu premjera na Međunarodnom filmskom festivalu u Toronto, točno u srijedu, 11. rujna. Redatelj filma je Jim Simpson, a u glavnim ulogama igraju Sjournery Weaver i Anthony LaPaglia. Br. S.

IZ KAZALIŠTA U KINA: Sigourney Weaver kao novinarka Joan u filmu »The Guys«

Posebno zanimljiv je film »Sedam dana u rujnu«, koji prikazuje rad 27 fotoreportera koji su 11. rujna snimili sve ono što se dogodilo na ulicama Manhattana. »WTC Uncut« je 75-minutni dokumentarac koji je zabilježio nestajanje neboderu blizanca, a također će biti prikazani i dokumentarni filmovi »Dream Without Sleeps«, Salid al-Alwadijeva verzija događaja i poslijedice, te »These Men of Conscience«, još jedan dokument o vatrogascima grada New Yorka. Dakako, i nezamjenjivi film »Manhattan« Woodyja Allena, bez kojeg bi bila nezamisliva bilo koja filmska festa posvećena New Yorku.

U nizu koncerata treba izdvojiti onaj u Crkvi Svetoga Trojstva čiji su zbor i solisti izveli Mozartov Requiem pod ravnjanjem Stephena Hamiltona, zatim »Soundclock«, memorijalni koncert s radovima newyorških skladatelja u Merkin Concert Hallu, i »Rolling Requiem: New York« – Zbor mladih New Yorka, koji su započeli izvođenje Mozartova Requiema, točno u srijedu, u 8.46 kada je prvi avion udario u jedan od nebodera World Trade Centra.

»Dva sata koja su šokirala svijet, srušeni tornjevi Svjetskog trgovачkog centra u New Yorku, Manhattan u dimu, napadnut Pentagon, Bijela kuća evakuirana

UDAR NA AMERIKU

Ovaj koncert je bio izuzetno emocijonalan, a u početku je bio i nezgodan. Počeo je s »Danom«, koji je promjenio naš svijet, a u Muzeju newyorške policije je izložba »Jači nego ikad« na kojoj su fotografije i video zapisi u početku 23 policajaca koji su poginuli tada.

Sve američke televizijske kuće od ranoga jutra prikazivale su program posvećen obljetnici tragičnih događaja. ABC je započeo već s »Dobro jutro, Amerika«, te je nastavio s izravnim prijenosima iz New Yorka, Washingtona i Shansvillea. CBS je već svoj »Rani jutarnji show« također ispunio dramatičnim sjećanjima, te je večernje vijeti s Danom Ratherom, jednim od najuglednijih tv komentatora, posvetio 11. rujnu.

Uz velikoga broja izložbi izdvojili smo samo najzanimljivije, kao što je ona koja je okupila 60 radova istaknutih slikara iz cijele Amerike na temu »Septembar 11: Odgovornost umjetnika«. Izložba je otvorena u American Craft Museumu.

Međunarodni centar za fotografiju priredio je trostruku izložbu refleksija na godišnjicu 11. rujna. Prvi dio odnosi se na događaje i zbiljanje u Afganistanu na kojima su ubijeni talibani, drugi dio sastavljen je od slika i fotografija samih novinara i fotoreportera koji su ubijeni 11. rujna, a treći dio pokazuje što se sve događalo s nebođerima i prostorom oko njih nakon tragičnog kolapsa.

U Muzeju grada New Yorka otvorena je izložba dječjih radova pod nazivom »Dan koji je promjenio naš svijet«, a u Muzeju newyorške policije je izložba »Jači nego ikad« na kojoj su fotografije i video zapisi u početku 23 policajaca koji su poginuli tada.

Sve američke televizijske kuće od ranoga jutra prikazivale su program posvećen obljetnici tragičnih događaja. ABC je započeo već s »Dobro jutro, Amerika«, te je nastavio s izravnim prijenosima iz New Yorka, Washingtona i Shansvillea. CBS je već svoj »Rani jutarnji show« također ispunio dramatičnim sjećanjima, te je večernje vijeti s Danom Ratherom, jednim od najuglednijih tv komentatora, posvetio 11. rujnu.

Uz velikoga broja izložbi izdvojili smo samo najzanimljivije, kao što je ona koja je okupila 60 radova istaknutih slikara iz cijele Amerike na temu »Septembar 11: Odgovornost umjetnika«. Izložba je otvorena u American Craft Museumu.

TONYJEM Blairom, Vladimirovom Putinom i drugima. Ista stanica, PBS, davana je i zanimljiv dokumentarac »P.O.V. : Afganistan, godine 1380.« u kojem liječnik, kirurg Gino Strada i asistentica Kate Rowlands kao članovi humanitarne grupe »Emergency« govore o medicinskoj i humanitarnoj pomoći ljudima u Afganistanu ove godine, koja se prema tamomnjem kalendaru vodi kao 1380. Sve radio postaje objavljivale su sjećanja i razgovore, izravno prenosile komemoracije s raznih dijelova Amerike ili emitirale lanjske snimke izravnih uključivanja u dramatična zbivanja.